ხუთშაბათი. 1917 წ. ქრისტეშობისთვის 14 (27) № 272

ფასი 15 კაპ.

საქართველო

რედაქცია

საგაზეთო მასალა უნდა იყოს დაწერილი გარკვეულად და ვრცელ გვერდზე. წერილში უნდა აღნიშნული იყოს ავტორის ვინაობა და მისამართი. უპირობოთ გამოგზავნილი მასალა უფასოთ ითვლება. დაუბეჭდავი საგაზეთო მასალა არ ინახება და რედაქცია არავითარ მიწერ-მოწერას მის შესახებ არ კისრულობს.

რედაქცია დღეა დილის 9—3 საათამდის, გარდა უქმე დღისა. სარედაქციო საქმეების გამო პირადათ მოლაპარაკება შეიძლება ამავ დროს.

მისამართი: თბილისი, სასახლის ქუჩა, № 5 ქართული ქარვასლა. ფოსტის აღრესი: Тифлисъ, почт. ящикъ № 76. ტელეგრამის აღრესი: Тифлисъ. Сакартвело.

კონტორა

გაზეთის ფასი პირველ ეკონომიურ თვიდან წლის დასრულებამდე 6 მან. ერთი თვით (მხოლოთ თბილისში) 3 მან. ცალკე № 15 კაპ. განცხადების ფასი სტრიქონი პეტიტისა პირველ გვერდზე 40 კაპ. უკანასკნელზე—30 კაპ. საქართველოს გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი ორჯერ მეტია. ხანგრძლივი განცხადება თითოჯერ ზომით: 15×2=8 მანეთი, 20×2=10 მანეთი, 30×2=15 მანეთი. მიხამართოს გამოცემა ლიტ ქალაქში 75 კაპ. ქალაქს გარეთ 1. მანეთი ფულადი და წერილები, რომელიც კონტორას შეეხება უნდა გამოიგზავნოს კონტორის სახელზე. საჩქარო განცხადებანი უნდა მოტანილ იქმნას ორი საგეიანეს $1^1/_2$ საათისა კონტორაში. კონტორა ღიაა დილის 9 საათიდან 3 საათამდე და საღამოს 6—7 ს-�დე.

ტელეფონი რედაქციისა და კონტორისა 15--73

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დღეს:

ინოგეგი:

უკრაინამ თავისი თავი დამოუკიდებელ რესპუბლიკად გამოაცხადა; საერთაშორისო საკითხებს იგი რუსეთის დაუკითხავად სწყვეტს.—საზავო კონფერენციას სტოკჰოლმში იწვევენ.—ინგლისელებმა პალესტინაში 562 ოსმალთა ოფიცერი და 11474 ჯარისკაცი ჩაიგდეს ტყვედ.—გარდაიცვალა ცნობილი ფრანგი სოციოლოგი ემილ დიურკჰეიმი.

აკაკი ჩხენკელი ეკატერინოდარში სამხრეთ-აღმოსავლეთის კავშირის თათბირზე დასასწრებლად მიემგზავრება, როგორც კომისარიატის წარმომადგენელი.

წერილები:

ნ. ნიკოლაძე. სამერმისო. საქართველოს მრეწველობა.

აგრონომი გ. ოქროპირიძე. ჯავახეთის გადამიჯვნა.

გრ. რობაქიძე. ალექსანდრე ჭავჭავაძე.

გიორგი თაქთაქიშვილი. პურის მოსავალი ქართლ-კახეთში.

ზ. ედილი. სახელმძღვანელო „სამშობლოს აღწერა“ ს. რობაქიძისა.

კოტე აბდუშელიშვილი. აკაკის ანდერძის გამო.

კორესპონდენცია. კახეთიდან, ტრაპიზონიდან.

თბილისის ხელოსანთა კლუბი

საოჯახო საღამო წევრთათვის და კანდიდატებისათვის

უფასო წარმოდგენა რუსულ ენაზე

ОТРАВИТЕЛЬНИЦА

სტუმრების შესვლა ძირითად დებულების თანახმად.

1—910—1

ექიმი
დიმიტრი (რამინ) იოსებიძე
ყორდანია
სწავლობს შინაგან და ვენერიულ ავათმყოფობით, სიფილისი და მისი შედეგები, სისხლ ნაკლებობა, ქრონიკული მადარია და ქრონიკული ტრიპერი საღამოს 5—7 საათ. კვირის გარდა. გორის ქუჩა № 6, დიდუბე.
თ—879—10

ექიმი
დ. ვ. ჯავახიშვილი
იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებებიან ავადმყოფთ ყოველ დღე გარდა კვირისა საღამოს 5-დან 7 საათამდე. გუნიების ქუჩა № 41
ტელეფონის № 14—09

ექიმი
გ. მ. მუხაძე
იღებს სადოსტაქრო ავადმყოფთ საღამოს 5—6 საათამდე კვირა დღის გარდა. მისამართი: დიდი მთავრის ქუჩა № 67; ოფიცერთა ეკონომიურ სახ. შენობის პირდაპირ, სახ. სვანიშვილისა. ტელეფონი № 5—77.
თ—30

ექიმი
ა. დ. კეკელია
იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე საღამოობით 6-დან 8-მდე. კანის, ვენერიულს და ითიშანგით (სიფილისი) (606-ს და 914-ს შეშხაპნება) ავადმყოფებს. მიხეილის პროსპექტი № 116.

დოქტორი მედიცინისა
მოსე ანთიმოსის ძე
კალანდარიშვილი
შემფროსი ექიმი თბ. კადეტთა კორპუსისა.
ბავშვთა, შინაგან და ქირურგიულ სნეულებებიან ავადმყოფებს მიიღებს დილის 8—9-მდე საღამოს 5—7. ტელეფ. № 17—21.

ექიმი
ბ. ბ. ბ. ბ. ბ. ბ. ბ. ბ.

და ბლომად და სად რა ნაწარმოები გეპირველოდა, და მერმე ამ ანგარიშით აიშენა თავის ქარხნები და ფაბრიკები იმ ადგილებზე, საცა ბუნება მათ ხელის უქადდა. რუსეთის მღუპავი ყოველთვის ის იყო, რაც მის ბრმა იდეოლოგებს—კარამზინს და კატკოვს—ულრესს სკეთეთ მიაჩნდა: მისი „ვეებერთელობა“. რა გვეანგარიშავებაო, ბრძანებდენ, რისი ეკონომიკა? ბევრიც რომ ვფლანგოთ, უხვად დაგვრჩებაო. დედამიწის მეხუთედი ხომ ჩვენია: დავბეგრავთ, ჯანს გავადებინებთ და საზარალოსაც ხელრთ ვაქცევთო!

ანგარიში, ცოდნა უკუ აგდეს: ძალა გვყოფნისო. მადნები რომ სამხრეთში ან აღმოსავლეთს ებადათ, ქარხნები ჩრდილოეთს გამართეს. თვალ-უწვდელი რუსეთი უნდა ეყლო რკინის გზით იქით—ოუჯსა, სპილენძს, ნავთს, ქვანახშირს, აქეთ—ლინდგს, იარაღს, ბანქნებს, ყუმბარებს. გადარევა არაა: ჩითს, ტილოს, ბაუდს, ბავერდს, იქ კი არ ჰქსოვენენ, საცა მოდიოდა და იაფდებოდა ბამბა, სელი, მატყლი, აბრეშუმი, მუშა, ნავთი, მდინარე, ქვანახშირი, არა, სატყტო ქალაქებში, სადაც მასალა, მუშა, სარჩო ცხრა მთას გადაღმიდან მოდიოდა და მამასისხლის ფასად ჯდებოდა? აქაოდა, ცენტრი უნდა გაზარდოთ და გასუქოთ განპირა მხარეების ხარჯითო!

ასეთ უნიადაგო, ნაძალადევ მრეწველობას აბა რა გააწევინებს მეტოქეობას განვითარებული სახელმწიფოების გინიერ წარმოებასთან? რაც ამერიკაში ან გერმანეთში მანეთი ჯდებოდა, მოსკოვს მისი კეთება ორ ჯელ მაინც მეტად ღირდა. მთავრობა უნდა შეესწოდა თავის უხელირო მრეწველობას: მის სასარგებლოდ ბაჟი აეწია უცხოეთის ნაწარმოებებზე, რკინის გზების ბადე ეშენა ხარტო ცენტრის, და არა მთელი ქვეყნის სახეიროდ, მათი ტარიფები ისე ეწყო, რომ განპირა მხარეებს წელი ვერ გაემართათ, ცენტრის ფული ვერ მოეხსნათ. ერთხანს საგმე იკმადე მივიდა, რომ ქალაქების მოტანა თბილისამდე მოსკოვიდან რკინის გზით ისევე ფასად ღირდა, როგორც ფოთიდან. აბა რა წარმოებდა და მრეწველობის დაარსება შეიძლებოდა ჩვენსა ამ გარემოებებში?

... გაგლენას იქონიებდა ქართველობაზე ეს პოლიტიკა?

ცენტრის მეხუკეები—კატკოვის და სეგეოროვის შკოლა—სულ ამას სჩიოდნენ, ვითომ განპირა ხხარეები, მათ შორის, საქართველოც, ცენტრზე ნაკლებ ბეგარას იხდიან, ხაზ ნას მეტი აოთმეკენ, ვინგმ ეძლევენო. იქნება პირდაპირ ბეგარას ქართველი მათზე ნაკლებს იხდიდეს, ვინგმ მოსკოველი. უეჭველია, რომ ჩვენ ბევრად უფრო მეტ ხეს ვართ დაბეგრული, ვინგმ ევროპელნი. მერე რაო, განა მარტო ბეგარაშია საქმე? მაგალითი რა გვეძლევა, და რაც გვეძლევა—რა გვიღირს? რა უჯდება ქართველს, უცხოეთიდან შედარებით, ყველაფერი, რაც რამ საჭიდი აქვს, და რა ფასათ ასაღებს თვითონ საკუთარ ძალას ან პირხეულ? ჩვენ ბურმა მარილიდან და ხორციდან დაყენებული მუდამდე უცხოეთიდან მოზიდული უნდა იყიდოს, ბიგ უნდა იხადოს არა თუ მარტო ნაყიდის ფასი, მისი გზის ხარჯიც, რკინის გზების ტარიფი მოგება და

ალექსანდრე ჭავჭავაძე

(დასასრული)

ალექსანდრე ჭავჭავაძე ბესიკის მემკვიდრეა,—თუმცა ბესიკი უფრო მაღლა დგას ნიჭით და შაირობით. მის პოეზიაშიც სპარსობს აღმოსავლეთურ სპარსული ნაკადი. ყოველი მისი ლექსი რომელიმე „ხმაზეა“ („ჯანყში ბუიელარდის ხმა“, „სან ბირიეილად აზარეულის ხმა“ და მრავალი სხვა) შეთხზული. სანამ ამ „ხმაზეს“ სპარსულ პოეზიაში არ შევისწავლით, მანამდე სრული დაფასება ხსენებული პოეზიის შეუძლებელია. საერთოდ უნდა ითქვას, რომ სპარსული პოეზიის გავლენის ნაშთები ქართულს პოეზიაში ელიან საკვლევად საკუთარს ავტორს.

ალექსანდრე ჭავჭავაძემ იცის ბესიკსავით ალლიტერაციის ხმარება. აი შესანიშნავი ნაკვეთი ალლიტერაციული მაჯამაა: „სვემ მიწკიმა მახანა: მომივლინა მან ანნა; მა თან მოჰყვა მანანა, მინანავა მან ნანა“. „ნარის“ ასეთი ეუსიკალი ათამაშება და ისიც მაჯამით ქართულს პოეზიაში ჯერ კიდევ მიუღწეველია. ალექსანდრე ჭავჭავაძე არც პოეტური სახეებითაა დარიბი. მართალია, იგი ბევრს სესხულობს ზოთასა და ბესიკისაგან, მაგრამ საკუთარიც ბევრი რამ კარგი აქვს. „დალალ თმაშია გიშრის ბეწვნი ხშირად ყრილობენ“,—ამბობს ... ის მუხამბაში. თუმცა აქ ახალი ... ერია, მაგრამ სიახლის მაგიერობას აქ სიტყვების პლასტიური დაწყობა ჰაწევს,—და პოეტი ათვის ხანდახან ესეც საკმარისია. „მდელოთა ბუნსა, მოსასურნსა, ყვნოსვიდე მროელთა“,—იტყვის იგი ერთს მუსტაზადში. აქ სიტყვით „მრთელთა“ მძაფრი“ სენსუალობა ქვით-მოკვეთილად გამოდის: ასეთი მნიშვნელობა აქვს ზოგჯერ უბრალო სიტყვას, სწორედ თავის ალაგს დასმულს. ერთს ლექსში იგი ყოველს სტროფს ასეთი ლამაზი მიმღერით ათავებს: „სიგრილესა შემოვრდომე დაგული“. სენსუალობა ერთს ხოტბაში პირდაპირ ცოცხალი გამოდის: „ბაგე ვარდო, ნამით სველო, სუნნელთა გამომსუნთქველო“. გვხვდება აგრეთვე მეტად მძაფრი სახე: „გვხვევიან ჭირნი, ფოთოლთ უხშირნი“. აგრეთვე: „სურვით შემშლიან თვალნი“. ძალზე მოხდენილი სახეა ერთს მუსტაზადში, რომელიც ასეთს მიმღერაში სჭვივის: „გრძნობათა ჩემთა საკამათოვ, ვაჰ, შენგან კლულსა“. თმის ხოტბა ცნობილია,— მაგრამ ალექსანდრე ჭავჭავაძე ასე ახალისებს მას: „ეშყისა ჯაჭვად წნულნო თმანო“. ან კიდევ: „მიკვირს თმათ სიგრძე, სიბნელე და ლამაზ-წნულობა“. მეორე ფრაზას სახეს პლასტიური სიმკვეთრე ემატება. გვხვდება ორიგინალი შედარება: „შენ ხარ მზე, მჭვინე სხივთა ჩემთა მაცხოველელთ; მე—სე, რომელი გჰხმე, თუ მათით არ მოხზარო“. ან კიდევ ორიგინალი თქმა: „მზერე ტკბილი ხ... ალექსანდრე ჭავჭავაძეს აქვს ... ეთი სახეებიც, რომლებიც თანამედროვე პოეზიას უფრო ახასიათებენ. მაგალითები: „ზოგჯერ ღამის სიწყვდიადე მომაჩენებს გიშრის თმასა“; „ქალალდი ფელობს“ „სევდანი ჰფლობენ გულსა ჩემსა თავმომწონენი“; შემდეგი ფრაზა კი, რომელზედაც ტ. ტაბიძემ მიმითითა, მოდერნისტ—პოეტს თუ შეუძლია წარმოსთქვას: „როს მშვენნი ბუნ...ნი შენნი ბალიშდენ თავსა ჩემსა“.

ალექსანდრე ჭავჭავაძე არ არის მარტო აღმოსავლეთურ — სპარსული ჰანგობის მატარებელი. მან პირველმა „დასავლეთურობაც“ შეიტანა ჩვენს პოეზიაში. იგი იცნობდა უცხო პოეტებს და ბევრი რამ სთარგმნა ფრანგულით და რუსულით. მისი ლამაზი თარგმანი პუშკინის „ყვავილისა“ ყველამ ზეპირად ვიცით. საგულისხმოა აგრეთვე, რომ მან სთარგმნა პუშკინის „კავკასიის ზვავი“ (სახელი, მგონი, ოდესავ შეცვლილია). ეს ლექსი რუს პოეტებს იმის ნიმუშად მოჰყავთ, თუ რა მუსიკალობამდე ადიოდა პუშკინი ანმანთა ხმაურით. ალექსანდრე ჭავჭავაძეს ამ არჩევაში დიდი პოეტური ალღო გამოუჩენია. და იწყებს ხომ თარგმანს თვითონ შესანიშნავი ხმაურით: „ზვირთნი ხმოვანნი, აღმეფებულნი, შავთ კლდეთ ებრძვიან, ზე ემსხვრეიან“. უცხოელების გაცნობით ალექსანდრე ჭავჭავაძემ ახალი მოტივი შემოიტანა ქართულს პოეზიაში,— მოტივი არა როგორც კონკრეტობა, არამედ როგორც ერთგვარი სხვაობა. საგულისხმოა ამ ხრით: „ულ...მაზი, საცა ბუნების ყვავილოვ ნი ქორწილია ამღერებული, „კავკასია“, „ძეობა“, „გოგჩის ტბა“ და კიდევ სხვა. ეპიური სინელე ლირიულ თემაში ყველაზე უფრო „გოგჩის ტბაშია“ ჩადებული. იდეა ამ ლექსის ცოტად თუ ბევრათ ცნობილია:—დაუდეგარობა შენებულისა მსოფლიოში და ბით გამოწვეული გრძნობა მსოფლიო ამაოებისა. შეეძლოა ამ ლექსმა გავლენა იქონია ნიკო ბარათაშვილის „ეპოვე ტ...ძარზე“. ოღლო ეს—სხვათა შორის. თავი და თავი ამ ლექსის ესთეტიური ფასეულობის სხვაა: ლექსის ფაქტურა, პლასტიური დინამიურობით შეკრებული. აქ უკვე მოსჩანს „დასავლეთური“ თვალ-გაზომვა. არის ამ ლექსში დაუვიწყარი ფრაზები: „სად ჰყვავებულან დიდებულად ქალაქნი ვრცელნი და სად დღეს ვხედავთ ოდენ ბუთა და ნატამალთა“ (—დაპირისპირება მკვეთი ჭკირვალობისა); „ეს გროვა ქვათა სახე ზლილის ოთხკუთხედისა“ (—აქ ქვის სიხათლე სჩანს ხანდვილი); „მიხედე ამა ვრცელსა ვაკეს ქვა-ყრილსა ბნელად“ (ფრაზა ბრეხჯათისა ჩამოსხმული); „ერთგზის ეხეცა ქვანი შავნი, დღეს დახავსილნი“ (—ხმაური ბუიკალი—მოშაკო). ეს სტროფა კი წინამძღოლია ჩვენი უახლესი პოეზიის ზოგიერთი ნაკვთის: „რაგდენ ბანოვანთ შვენებანი ახლად მშლილობნი ჰაგლის სიწმინდეს მ უნიდავ ნაპირს ... ამ ტბისა; ვარდნი, ზამბახნი და მიხვნი, და გიშრის მწყობრნი რავდენ-გზის ტურფად გადუდია სარკესა წყლისასა“.

ალექსანდრე ჭავჭავაძე ლექსის ტეხნიკაში ნამდვილი შემკვიდრეა ბესიკის: მას ესმის ლექსი და აქვს შაირის გრძნობა. რუსეთის ტალღა უთუოდ ბელს უშლიდა მას ამ მხრით განსავითარებლად:—უნდა ვიფიქროთ,—მან იცის ლექსის ევრიტმია. კარგია მაგალითად მისი „ვაფი“ რიტმის თანდათანი დაშვებით:

აჯას ვამრავლებ მე შენდა,
გულს შენი ტრფობა მეშენდა!
მიხსენ სიკვდილით
სიტყვითა ტკბილით:
აჰა, ძღვნად გული,
შენგან წყლული,
დაკლული.

ბოლო სიტყვები თითქო ერთი მეორეს სცვივა,—დაკლული გული თითქო ჩამოვარდა.

ბოლოს და ბოლოს ალექსანდრე ჭავჭავაძესაც ვეს ლექსი ეყო „კეზურით“ საგზე აზარფეშა:—ამაშია მისი ძალა,—მაგრამ შესაძლოა ამაშვე იყოს მისი დაბრკოლება.

გრ. რობაქიძე.

საქართველოს კუთხე

... ...

ასევე უდიერად ეექცევოდა სტატისტიკა ქართველ მაჰმადიანებს. ქართველთა რიცხვში მათგანი ერთი მეოთხედიც არ ჰხვდებოდა და ნება უნებლიეთ თითრებად იხსენიებოდნენ. საყურადღებოა აგრეთვე ქართველი ებრაელობაც, რომელთაც ქ. ახალქალაქში მთელი უბანი უჭირავთ და საუცხოოდ აქვთ დაცული ქართული ტიპი, ენა და ზნე-ჩვეულება. ყველა ამას თუ მივიღებთ ხედველობაში, ქართველთა რიცხვი ახალქალაქის მაზრაში ოცდა ხუთ პროცენტამდის ავა და შესაფერისად დაიწევს სომეხთა რიცხვი პროცენტობით, ამასთანავე არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ახალქალაქის მაზრის სხვა ერებიც, მაგალითად: თათრები, რუსები (დუხობორები და მოლაკნები) და ბერძნები, ზოგიერთი სომხებიც კი საზღვრების კითხვაში ემხრობიან ქართველების ორიენტაციას, თუნდაც იმ მოსაზრებით, რომ ახალქალაქის მაზრისათვის უფრო სამხრეთი თბილისი, ვიდრე ალექსანდროპოლი.

მაგრამ განა მხოლოდ რიცხვში არის საქმე? ვინ არ იცის, რომ ჯავახეთი (ახალქალაქის მაზრა) საქართველოს ერთ-ერთი კუთხეა და მის ერთად-ერთ პატრონად მიჩნეული იყო და იქნება ქართველი ერი? რა ეუყოთ, რომ ამ ერს ეწვია უბედურობა, რის გამოც ჯავახეთში მოსულთა რიცხვი აღემატება ადგილობრივ ცხოვრებთა რიცხვს ისე, როგორც ქალაქში სტუმართა რიცხვი აღემატება ხოლმე მასპინძელთა რიცხვს. მიმდინარე სასოფლო-სამეურნეო აღწერამ დაგვანახვა, რომ მთელი ახალქალაქის მაზრის სომხობა 1828—32 წლებში გადმოსახლებულა ერზრუმის ვილაეტიდან და არდაგნის მხრიდანა. და ბაშ განა სტუმარზე მეტი მნიშვნელობა აქვს მხოლოდ ამ ხნით მცხოვრებ ერს ჯავახეთის ისტორიისათვის? რასაკვირველია, რომ არა. აქაურ სომხებს ესლაც ისევ ერზერუმისაკენ უჭირავთ თვალი, რომ გაპირვებაში ხშირად ანდახებს ისტყვიან ხოლმე: „ერზერუმში ... ...“. რასაკვირველია, რომ ესეთ მოკლე ხანში ჯერ მათ ჯავახეთისადმი სამშობლოისებური გრძნობა არ გაჰლვ ძებიათ და არც რაიმე კვალი დაუჩნევიათ აქაურობისათვის. ასე გასინჯეთ, აქნობამდის ერთი რიგიანი რაღა შენობაც კი არ გეგულებიათ. იგივე სოფლები იმავე სახელებით, იგივე გზები და ქუჩები, რაც ქართველებს მიუტოვებიათ შინშინობის დროსა. მხოლოდ სახლები თუ ადარ არის ისეთი, მათ მაგივრად ეხლა უბრალო მიწური ქოხებია, რაც ეუცილებლივ ამ მოსულ ერის არქიტექტურულ გემოვნებას თუ შეეფერება. ერთის სიტყვით, მთლად ჯავახეთის ზედაპირი და ყველაფერი, რასაც კი სეზეკუნოებრივი ხასიათი აქვს, ან თვალი გადაეყლება, ყველაფერი ქართველი ერის ქმნილებაა. მთელ ახალქალაქის მაზრაში დღესაც თვალს იპყრობს თუნდაც ნაბევრად დანგრეული, მაგრამ ჯავახეთის სულ ახლო დროის დადებულ წარსულზე დადებულად მეტყველი გუმბურდოს ეკლესია და ... ...

ნი. აგიტაციას ბოლშევიკები ეწეოდნენ. ბოლშევიკებს ავიწყდებათ, რომ თუ პეტროგრადში მათ გაიმარჯვეს, ეს იმიტომ, რომ დროებითი მთავრობა უძლური იყო, ჩვენ კი მხარს გვიმაგრებს უკრაინის მთელი რევოლუციური დემოკრატია.

ბოლშევიკურ კორპუსის დაშლა

ემერინკაში უკრაინელებმა დაიპყრეს ბოლშევიკების საგვარდიო კორპუსი და იარადი აჰყარეს. ხსენებული კორპუსი კიევისკენ აპირებდა წასვლას.

საზღვრების დაკეტვა

უკრაინის საზღვრები დაიკეტა. პეტროგრადი უკრაინას ფულს ადარ უგზავნის. გენერალურმა სეკრეტარიატმა პურისა და შაქრის გაგზავნა აკრძალა. შაქარსა და პურს გაგზავნიან თუ ფულს მიიღებენ. ამასთან მესამედი ოქრო უნდა იყოს. შაქარსა და პურს დონსა, კავკასიასა და ყირიმს არ შეუშვებენ.

ომის გამოცხადება

ქრისტესშობისთვის 10-ს კიევიდან კავკასიაში მყოფ უკრაინის ცენტრალ რადის კომისარს კუციაკს პირდაპირის მავთულით შეატყობინეს: კრილენკომ ოფიციალად ომი გამოუცხადა უკრაინას. ყველაკორისების ჯარებს ნაბრძანები აქვთ დღეს ფრონტები დასტოვონ და კიევისკენ წამოვიდნენ. სახალხო კომისრებს—ცალმხრივ თითქოს ჰსურთ კონფლიკტის ჩაქრობა—მაგრამ მეორეს მხრივ კრილენკოს ბრძოლის ნებას აძლევენ.

პროვინციაში

ყაზახები ორენბურგში

ორენბურგსა და ჩელიაბინსკში ყაზახებმა მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭოები დაატუსაღეს და ადგილობრივ მეცხრამეტენეთ იარადი აჰყარეს.

როსტოვი ჯარის მოლოდინში.

როსტოვში გენერალ კორნილოვის ჯარს (4 ათას კაცს), ელიან.

ტრალერების წასვლა როსტოვიდან.

ქრისტესშობისთვის 4 როსტოვიდან იქ მყოფი სამხედრო ტრალეერები წავიდნენ.

ჩრდილოეთ კავკასიაში.

მდგომარეობა თანდათანობით სერიოზულ ხასიათს იღებს. ჰუდერმესში ორი ჯავშნიანი მატარებელი დგას, რომელიც თავის თავს ავტონომიურად აცხადებს და არავის განკარგულებებს არ ემორჩილება. ეპრძვის ჩაჩნებს და ამით უკანასკნელთ აალმასებს რუსთა წინააღმდეგ: მოსამსახურენი მიდი-მოდიან და მინიმუმიც ძლივას რჩება... ამიერ კავკასიისკენ ჰუდერმესიდან სურსათს სრულებით არ უშვებენ. როსტოვთანაც შემწყდარია ყოველგვარი დამოკიდებულება ბოლშევიკთა ბრძოლის გამო.

ხიდების აფეთქება

უფა. ქრისტესშობისთვის 12. სამარიდან იტყობინებიან: ტაშკენტის გზაზე სადგურ პერევოლოცკაია და პლატოვკას შუა ყაზახებმა ხიდები აფეთქესო. მატარებლები ბუზულუკამდე დაიარებიან.

მეზღვაურთა რაზმი.

ეკატერინოსლავი. ქრისტესშობისთვის 2. პავლოგრადის მაზრაში მეზღვაურთა რაზმი და დრაგუნები დათარეშობენ. იჭერენ სადგურებს, აჩერებენ მატარებლებს, ჩხრეკენ მგზავრებს და იარაღს ართმევენ. სადგურ „რაზდორი“-ს მახლობლად მეზღვაურები ოხრილებს თხრიან და ტყვიის მფრქვეველებს ამზადებენ. სინელნიკოვოში ჩამოვიდა პეტროგრადელ წითელ გვარდიელებით სავსე ვაგონი. წითელ გვარდიელები ეკატერინოსლავისკენ მიემგზავრებიან.

ეროვნული საკითხი

უკრაინა და რუსეთი

რადა და სამხრეთ-აღმოსავლეთის კავშირი

როგორც „უტრო როსიი“ გაგებულ ვცემს, პეტროგრადის ყაზახთა წრეებს ცნობა მიუღიათ: უკრაინას რადა და სამხრეთ-აღმოსავლეთის კავშირი პოლიტიკურად შეთანხმდნენ. კიევში ყაზახთა ჯარების წარმომადგენლები დაინიშნენ.

უკრაინის საერთაშორისო დამოკიდებულება

კიევიდან პრადპირის მავთულით იტყობინებიან: ბრესტლიტოვსკიდან ჩამოსულმა ჩვენმა დელეგატებმა საზავო მოლაპარაკების დროს შენიშნეს, რომ სრულიად რუსეთის „წარმომადგენლები“ კაუფმანი, როზენფელდი, კამენევი, ბიცენკო და ერთიც გერმანულ გვარის აგმირალი—რუსეთს ნაწილ-ნაწილ ჰყიდდენ. ამ ცინიურ საჯარო ვაჭრობაში რომ უკრაინამ თავის ინტერესები დაიცვას, მცირე რადამ ქრისტესშობისთვის 9 ს, სღამოთი მიიღო გენერალურ სეკრეტარიატის დეკლარაცია, რომლითაც უკრაინის სრული საერთაშორისო დამოუკიდებლობა ცხადდება, ამასთან ნათქვამია, რომ უკრაინა შემდეგში რუსეთთან ფედერაციისათვას იზრუნებსო.

ეშელონების შედგენა

როსტოვის ოლქის ჯარების უფროსმა გენერალმა ნაზაროვმა ნება დართო უკრაინელ ჯარის კაცებს, რომ მათ საგანგებო ეშელონები შეედგინათ და უკრაინაში წასულიყვნენ.

თათრების ესკადრიონი თეოდოსიაში

თეოდოსიაში მოვიდა ყირიმელ თათრთა ცხენოსან პოლკის ესკადრონი, რომლის ადგილობრივ მაჰმადიანმა კომიტეტმა გამოიწვია ქალაქის დასაცავად. მცხოვრებნი ადფრთოვანებით შეეგებნენ. თეოდოსიის რუსეთთან შეერთების (1780 წ) შემდეგ პირველად აფრიალეს თემურლენგის მტრედისფერი დროშა. შეხვედრისას მღეროდა თათრების ეროვნული ორკესტრი, რომელმაც თემურლენგის მარში შეასრულა. თეოდოსიაში მდგომი ყაზახები დონში წავიდნენ.

კუნძულ ნარგენის რესპუბლიკა

რიგელის რაიონის კუნძულ ნარგენმა თავისი თავი რესპუბლიკად გამოაცხადა. შეიმუშავა რადაც კონსტიტუციის მაგვარი და თავის ფულს უშვებს. შეადგინეს კაბინეთი. სწავლა-განათლების მინისტრად—ფერაშილია, შრომის მინისტრად—კაჩეგირი, ფინანსების—დურგალი. სხვათა შორის ფინანსების მინისტრს წერა-კითხვა არ სცოდნია.

ქრონიკა

თბილისი.

ამიერ კავკასიის კომისარიატმა დანიშნა: 1) შრომის კომისრის თანაშემწედ ი. ფირცხალაიშვილი, 2) საკონტროლო კომისრის თანაშემწედ—რუსტამბეგოვი, 3) სავაჭრო-სამრეწველო კომისრის თანამდებობის დროებით აღმასრულებლად—ამხანაგი სამეწადმოქმედო კომისრისა ბეგი ბეგუთოვი და 4) თბილისის გუბერნიის კომისრად—ნაფიცი ვექილი კ. ჯაფარიძე.

მახწავლებლების ჯამაგირი. ამიერ კავკასიის კომისარიატმა დაადგინა, რომ სახალხო სკოლების მასწავლებლებს, რომელნიც ჯამაგირს ღებულობენ სახაზინო ანუ საერობო თანხიდან, ჯამაგირი გაუდიდოს თვიურად წარსულ დვინობისთვის პირველიდან 210 მანეთამდე, ხოლო იმ მასწავლებელთა ჯამაგირების შესახებ, რომელნიც ფულს ღებულობენ ქალაქებიდან ანუ სოფლებიდან, პროექტის შემუშავება მიენდო განათლების საქმეთა კომისარს.

ქართული ესტეტიკის საღამო დღეს სადამოს 9 საათზე საზ. „იმედში“ (ძველი სემინარიის შენობა) გაიმართება პირველი საღამო „ქართული ესტეტიკის“ ქართველ მწერალთა კავშირის საბჭოს ინიციატივით. მოხსენებას წაიკითხავენ: გრიგოლ რობაქიძე „შემოქმედების ბუნება“, ტიტე ტაბიძე „პეტერბურგი“ ანდრეი ბელადის.

მუშათა და ჯარ. კაცთა საბჭოების ყრილობა. ქრისტესშობისთვის 17 თბილისში შესდგება ამიერ-კავკასიის მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატთა საბჭოების ყრილობა.

გლეხთა საბჭოების ყრილობა. იანვრის 10 თბილისს შესდგება ამიერ კავკასიის გლეხთა დეპუტატთა საბჭოების ყრილობა.

მუშათა და გლეხთა ყრილობანი. ამიერ-კავკასიის კომისარიატმა დაადგინა მისცეს მუშათა საბჭოს 25000 მანეთი მუშათა ყრილობის მოწვევაზე ხარჯების დასაფარავად, ხოლო იმავე საქმისათვის გლეხთა საოლქო საბჭოს მისცეს 50,000 მან.

კავკასიონის უღელტეხილის გზა. თბილისში ჩამოვიდა პ. ი. თუმანიშვილი და ამიერ კავკასიის კომისარიატს პროექტი წარუდგინა და მასთან მოლაპარაკება აქვს კავკასიონის უღელტეხილზე რკინის გზის გაყვანის შესახებ.

მაჰმადიანების ლაშქარი. თბილისს ჩამოვიდა გენერალი ალი-ალა შიხლინსკი, რომელიც დასავლეთის ფრონტზე უფროსობდა მე-10 ლაშქარს, შიხლინსკის დავალებული აქვს მაჰმადიანთა ლაშქრის შედგენა.

ქართულ ტექნიკურ საზოგადოებაში დღეს სადამოს 8 საათზე კახეთის რკინის გზის სამმართველოს ბინაზე (ელისაბედის ქუჩა № 78) დანიშნულია ქართულ ტექნიკურ საზოგადოების საამშენებლო და საზაო სექციის დამფუძნებელი კრება.

ქუთაისი

ქართული ბათალიონის ჩამოსვლა. თბილისიდან ჩამოვიდა ქართული მსროლელთა პოლკის პირველი ბათალიონი.

შავი პირი. ქალაქის საავადმყოფოში ამ ჟამად წევს ერთი შავი პირით ავადმყოფი.

საერობო ხმოსანთა რიცხვი. სხვადასხვა მაზრაში შემდეგ ნაირად არის განაწილებული: ქუთაისის მაზრაში—60; შორაპნისაში—54; ზუგდიდისაში—38; სენაკისაში 32; ოზურგეთისაში—28: რაჭისაში—24 და ლეჩხუმის მაზრაში 22 ხმოსანი.

ქ. სოხუმი

ცარცვა-გლეჯამ სისტემატიური ხასიათი მიიღო. ადმინისტრაცია ვერას ხდება ყაჩაღებთან ბრძოლაში.

შიმშილი. ქალაქში სურსათი სრულიად ადარ მოიპოვება. ხალხი დაიმშა.

ქ. ზესტაფონი

ქალაქის არჩევნები ქრისტესშობისთვის 17 მოხდება.

ფართლრეულობა ქალაქში სრულიად ადარ მოიპოვება.

ქ. ენგელი

სამხედრო მოქმედების შეწყვეტამ მთელ სპარსეთის ფრონტზე სიხარული გამოიწვია. ბოლშევიკების გაგლენა ჯარში ძლიან გაძლიერდა.

ქართულ ცხენოსანთა პოლკის ესკადრონები ამ ჟამად სხვა და სხვა ადგილებში სდგას; ერთი მათგანი რეშტაშია.

რუსული ფული და სპარსელები. ახალ ქალაქის ფულს სპარსეთში სრულიად არ დებულობენ. მანეთიანი წინდებურად 8 კაპიკად ფასობს. რუსეთის მოქალაქეთა მდგომარეობა ერთობ ძნელია.

ქართული საზოგადოება. გაიხსნა ადგილობრივ ქართულ საზოგადოების ბიურო.

სასურსათო საქმეები

საბარგე ავტომობილები. სამხედრო მთავრობამ სასურსათო დაწესებულებათ დაუთმო 40 საბარგე ავტომობილი, რომლებითაც კავკასამდე ჯარისკაცებს წყალავენ, ხოლო იქიდან სურსათს წამოაღებენ თბილისამდე.

სურსათი. საუბერნიო სასურსათო კომიტეტს მოუვიდა ქრისტესშობისთვის 13-ს ფქვილი 3 ვაგ., ხორბალი 3 ვაგონი, ქერი 2 ვაგ. და კარტოფილი 1 ვაგონი.

თბილისის მეათე უბნის სასურსათო კომიტეტი გერმანელთა ახალშენიდან ღებულობს ყოველ დღე რძეს და ბავშვებისათვის ჰყიდის თითო კრუშკას ცხოა შაუოად.

მეათე უბნის საქალაქო დუმამ (ვაგზლის ქუჩა) მიიღო ბლომა თაფლი და თითო გირვანქას ჰყიდის 5—50 კაპ. დუქანს აუარებელი ხალხი აწყდება.

სასურსათო თათბირი. ქრისტესშობისთვის 15 მოხდება თბილისის საგუბერნიო სასურსათო კომიტეტის ხელმძღვანელობა ამიერ-კავკასიის ყველა ეროვნულ საბჭოთა წარმომადგენლებისა და სასურსათო საქმეების კომისრის ტერ. უზარიანის თანადასწრებით. გახსნილულ იქნება მცხოვრებთა სასურსათო უზრუნველყოფის საკითხი მომავალში ჩრდილოეთ კავკასიაში ლიანდაგის აყრისა და სურსათის მოსვლის შეწყვეტის გამო.

მინდვრების საზოგადო დახვნა. ამიერ კავკასიის საბჭოთა სამეწადმოქმედო კომიტეტის სასოფლო სამეურნეო ტექნიკის განყოფილება უკვე შეუდგა ბორჩალოს მაზრაში მემამულეთა და გლეხთა მამულების საზოგადოთ მოხვნას. ამ მიზნით ბორჩალოელმა მიწადმფლობელმა ხელსაყრელ პირობებში დაუთმო კომიტეტს თავისი სამეურნეო იარაღები.

სატრანსპორტო ღონისძიებანი. კავკასიის სასურსათო გამგეობა შეამდგომლობს მისცენ მას 4 გემი სურსათ-საზოვაგის საზიდავად ნოვოროსისკიდან ფოთამდის.

საქართველოს ეროვნულ საგჯოს აღმ. კომ. დადგენილება

1) ქართულ უნივერსიტეტის საპაროებათა დაწვრილებით გამორკვევა კომიტეტმა დაავალა ქონებათა გამგე კომისიას.

2) პროექტი მოწოდებისა ქართველ ერისადმი კომიტეტმა მოიწონა. მოწოდება ამ დღეებში გამოვა.

3) ოდესისა და კიევის ოლქებში სამხედრო კომისრებად საბჭომ დანიშნა შალვა დადიანი და ბ-ნი დავით ვაჩეიშვილი, ხოლო კომისრად სამხრეთ-დასავლეთ ფრონტისა ოდესის ქალაქის საბჭოს თავმჯდომარე ბ-ნი ივლორთქიფანიძე.

4) კომიტეტმა საპაროდ ვერ სცნა შეიწყნაროს თხოვნა ჯარში გაწვეულ ქართველ სახალხო მასწავლებლებისა, რომ ისინი განთავისუფლებულ იქმნან სამხედრო ბეგარისაგან.

ქართველ მხედართა ყრილობა

მოსკოვის „სოც.-დემ.“-ში დაბეჭდილია მოწოდება ქართველ მხედრებისადმი: ქრისტესშობისთვის 15-ს, მოსკოვში დანიშნულია ჩრდილოეთის, დასავლეთის, სამხრეთ-დასავლეთის და რუმინეთის ფრონტის მხედართა კრება, ეროვნულ საკითხების და ეროვნულ ჯართა ორგანიზაციის და შეიარაღების საკითხისათვის. ქართველი მხედრები იჩჩენენ თითო წევრს (ჯარისკაცი, ანუ აფიცერი, მოხალე ან ექიმი), თვითეულ ნაწილიდან (პ. საარტ. დივიზიიდან, ცალკე ბათალიონები, შემცველი რაზმები, ლაზარეთები და სხ.) დელეგატები მოვლენ მანდატებით და სიებით, რომელშიაც აღინიშნება მის პოლკში მყოფი ქართველობა. სპეციალურად ვერ ვცნობენ მოსვლის დღე, რათა ბინა და საჭმელი შევუმზადოთ.

ცნობები მიღებულია (პოვარსკაია, ს. 29, ბინა 17), ქართველთა საზოგადოების სადგომი.

დრ. აღმ. კომისარი ჩრდ. ფრონტის ქართველთა საქმეთა საქმეებისა ე. კანდელაკი, ჩრდ. ფრონტის ქართველ მხედართა კომიტეტის თავმჯდომარე ექიმი იშხნელი, მდივანი მალრაძე.

ამიერ კავკასიის ფული

ა) ამიერ კავკასიის საჭიროებისთვის ახლო ხანში გამოშვებულ იქნება საგანგებო ბონები 50.000.000 მანეთისა.

ბ) ბონები გამოშვებული იქმნება დროებით, როცა საჭიროება მოითხოვს—იგი გადავარდება ხმარებიდან.

გ) ბონებს ერთნაირი გასავალი აქვთ ამიერ კავკასიაში საკრედიტო ბილეთებთან თანასწორად და მიიღებიან ხმარებაში საკრედიტო, სამმართველო და სავოგადოებრივ დაწესებულებებში, აგრეთვე კერძო პირთა მიერ.

დ) ბონებს გამოუშვებენ ერთის, ორის, ხუთი და ათი მანეთის ღირებულებით.

ე) ბონები გადაეცემა სახელმწიფო ბანკის თბილისის კანტორაში, სადაც გაჩენილია ორი ანგარიში: ერთი—დეპოზიტური, ბონების შესანახად, მეორე მიმდინარე ანგარიში, რომელზედაც ირიცხება ყველა ჯამი, შემოსული ჩეკებით და საკრედიტო ბილეთებით.

ვ) გადმოლება ხსენებულ მიმდინარე ანგარიშიდან აკრძალულია, ვინაიდან ხმარების შემდეგ ბონებზე მანეთზე მანეთი იანგარიშება.

ზ) თბილისის სახელმწიფო ბანკის კანტორაში შემოსული ბონები იჭრება ზემოხენებულ დეპოზიტში და შესაბამი ჯამი გადმოიწერება მიმდინარე ანგარიშიდან, რომელიც უზრუნველჰყოფს ხმარებაში შეყვანილ ბონებს.

ჩ) სახელმწიფო ბანკის თბილისის კანტორაში ბონების გამოშვება ხელმეორედაც შეიძლება ზემო აღნიშნულ წესდებით.

თბილისის შრომის ბირჟა

წარსულ კვირის განმავლობაში შრომის ბირჟაში ჩაეწერა 257 უმუშევარი, 176 კაცი და 81 ქალი. მუშა ხელის მოთხოვნილება კი ამავე ხნის განმავლობაში იყო ოცულ 50. მოთხოვნილებათა უმეტესი ნაწილი მეტ ნაწილად 1—2 დღის განმავლობაში კმაყოფილდებოდა. ორი კვირის განმავლობაში 100-მა უმუშევარმა იშოვა საქმე. ინტელიგენტ მუშა ხელის მოთხოვნილების შედარებით სიმცირე იმით აიხსნება უფრო, რომ ჯერ-ჯერობით მუშა ხელს მთხოვნელებს არ გაუგიათ შრომის ბირჟის არსებობა და მისი მნიშვნელობა.

შრომის ბირჟა შეეგვა ამ მოვლენის თავიდან ასაცილებლად.

შრომის ბირჟა მოუწოდებს ყველა იმათ, ვისაც სჭირდება ინტელიგენტი და შავი მუშა ხელი მიმართონ მას. მოთხოვნილება უფასოდ კმაყოფილდება.

მოწაფეების დათხოვნა

კავკასიის სამოსწავლო ოლქის კომისარიატმა წინადადება მისცა თბილისის ყველა საშუალო და პ რველ დაწყებითი სასწავლებლებს, ქრისტესშობისთვის 13-დან მოწაფენი დათხოვონ, მოკლე ხანში მოიწვიონ მშობელთა საერთო კრება და განუმარტონ, რომ მოწაფეებს ითხოვენ სასურსათო კრიზისის გაძლიერებისა გამო და აგრეთვე იმიტომ, რომ განზრახულია ქალაქიდან ზოგი დაწესებულებათა გადატანა. მასწავლებლებმა ზომები უნდა მიიღონ, რომ თებერვლის პირველამდე საწერი სამუშაო მისცენ მოწაფეებს ზოგიერთ საგნებში. უმაღლეს სასწავლებლებში სწავლა არ შესწყდება.

დამფუძნებელ კრების არჩევნები

მეჯვრისხევის რაიონში

1—11,507, 5—11, 6—22, 8—240, 4—0.

მიხაილოვის რაიონში

1—10,416, 6—147, 3—397, 8—43, 5—44, 2—22.

სალხინოს საზოგ.

1—2 973, 3—65, 6—26, 8—25.

ძველო რაჭის რაიონში

1—13,873, 5—52, 3—30, 6—410, 8—47.

ლეჩხუმის მაზრაში

1—20,771, 3—10, 5—3, 6—576, 8—541.

სვანეთში

1—1,576, 5—65 8—48.

ბაკურიანის რაიონში

1—5,894, 2—63, 3—51, 4—220, 5—191, 6—60, 8—15.

კავკასიის ლაშქრის მე-2 ყრილობა

პირველი დღე

ქრისტესშობისთვის 10-ს კავკასიის სამხედრო კომისარის თავმჯდომარეობით სახალხო სახლში გაიხსნა კავკასიის ლაშქრის მეორე ყრილობა, რომლის პროგრამაში შედის: I. მიმდინარე მომენტი: 1) დამფუძნებელი კრება; 2) სახალხო კომისართა მთავრობა; 3) ზავი და დროებითი ზავი; 4) დამოკიდებულება საოლქო მთავრობებთან. II. საოლქო საბჭოს პრეზიდიუმის მოხსენება. III. ჩრდილოეთ კავკასია; პოლიტიკური და ეკონომიური მდგომარეობა; 1) უბანი; 2) თერგი და დაღესტანი. IV. სამხედრო შტაბის კომისიის მოხსენება. V. სასურსათო საქმეები. VI. მოხსენება დემობილიზაციის შესახებ. VII. მოხსენება კავკასიის ლაშქრის ეროვნულ ნაწილების განყოფილებისა. VIII. მოხსენებები საოლქო საბჭოს კომისიებისა: 1) სატრანსპორტოსი; 2) სანიტარო საარტილერიოსი; 3) სარკინიგზოსი; 4) საკულტურო-საგანმანათლებლოსი: ა) გამომცემლის, ბ) პროპაგანდისა და გ) სარეგ ქციოსი; 5) სამედიკო-სანიტარისა; 6) უთანხმოების; 7) საავტომობილოსი; 8) ფოსტა-ტელეგრაფის; 9) ტექნიკურ ძალთა აღრიცხვის; 10) მატერიალურის და 11) საგმირძიებლო კომისიის. IX. საოლქო საბჭოს ხელმეორედ არჩევა.

ყრილობის პირველ სხდომასვე დაეტყო მთელ დელეგატების 2 ბანაკად დაყოფა: ერთ ხმარეს ბოლშევიკ-მემარცხენე ესერები, ხოლო მეორეს ხმრივ—მენშევიკები და მემარჯვენე ესერები. ეს აშკარა გახდა საოლქო საბჭოს წარმომადგენელთა რიცხვის განსაზღვრის დროს, როდესაც ბოლშევიკების წინადადებას საბჭოსთვის ერთი ადგილის დათმობის შესახებ 113 ხმა ამოუვიდა, ხოლო მენშევიკების წინადადებას 15 ადგილის დათმობის შესახებ—112 ხმა.

ყრილობაზე სულ ეყოფა დასწრებიდა 400 დელეგატი, მთელი ლაშქრის ყოველ 2000 კაცზე—1 დელეგატი, ყრილობაზე სათანადო მანდატით აღჭურვილი ჯერ-ჯერობით 272 აღმოჩნდა.

არჩეულ იქმნა სამანდატო კომისია.

უკრაინელებმა განაცხადეს, რომ ისინი მონაწილეობის არ მიიღებენ ყრილობის მუშაობაში ცალკე ფრაქციის სახით, ვინაიდან უკრაინული ნაწილები ემორჩილებიან მხოლოდ უკრაინელთა კავკასიის ცენტრალ რადას.

დონსკოის ორჯერ სთხოვა ყრილობამ თავმჯდომარედ დარჩენილიყო მაგრამ ორჯერვე უარი განაცხადა. თავმჯდომარედ 135 ხმის უმეტესობით წინადადებულ 119-სა გავიდა მენშევიკ-ესერების კანდიდატი ბიკბაევი.

ბ. ბ.

პურის მოსავალი ქართლ-კახეთში

1917 წელს პურის მოსავალი ქართლ-კახეთში საშუალოზე მდარე იყო.

გაზაფხული თითქმის ყველგან გვალვიანი დადგა. მაის-თებათვეში კი პურის ყვავილობის დროს დაქინებული ავდარი მოჰყვა.

შემდეგ ადმოსავლეთის ცხელმა ქარმა დიდხანს უქროლა და პურის მარცვალი გამოშრიტა. ფეხად ყანები კარგი იყო, გამოსავალი კი ძალიან მცირე.

მომყავს კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების სტატისტიკურ ბიუროს ცნობები. ამ ცნობებს აწვდიან ბიუროს კორესპონდენტები:

1) ჯავახეთის ახალქალაქის მაზრიდან ექვსი კორესპონდენტის ცნობით მოსავალი საშუალოზე უკეთესია.

2) ახალციხის მაზრიდგან ორი ცნობა არის: მოსავალი საშუალოა.

3) დუშეთის მაზრიდგან ოთხი ცნობაა: მოსავალი საშუალოზე ნაკლებია დაუსტყვია სოფლები: თვალიანი, ბუდეული, ბორხი, ქაოფრისი და მკადის ჯვარი.

4) თბილისის მაზრა. შვიდი ცნობა არის: მოსავალი საშუალოზე ნაკლებია, ზოგან საშუალო. დაუსტყვია შვიდი სოფელი: ხაშური, სართ ბაღა, პატარძეული, ღებულახი, ნინოწმინდა, მარიენფელდი და პეტერსდორფი.

5) თელავის მაზრიდგან რვა ცნობით მოსავალი საშუალოზე ნაკლებია, ზოგან საშუალო. დასტყვილია ოთხი სოფელი: უბუნლარი, ოქონ, ხმელტა და ხორხელი.

6) სიღნაღის მაზრიდგან თეორმეტი ცნობა არის. დასტყვილია თორმეტი სოფელი: ყელმეტური, ბოდბე, ზიგერო, ჭოტორი, ბოდბის ხევი, ვაქირო, საქობო, მაშნაარი, ჯეგანი, თაბაანი ხირსა და ასანური. მოსავალი ოთხ ადგილას კარგია, სადაც დღიურზე 30—40 ფუთი ხოსულა. თორმეტ ადგილას საშუალოზე მდარე ყოფილა, დასტყვილ სოფლებში კი არაფერი.

7) თიანეთის მაზრაში მდარე მოსავალია.

8) ბორჩალოს მაზრაში საშუალოზე უკეთესი.

9) გორის მაზრიდგან ოცი კორესპონდენტი ძალვა ცნობას. დასტყვილია თორმეტი სოფელი: გრიკალი, მეტეხი, კასპი, ქვემოშალა, ერთაწმინდა, ანალიცხე, ახალქალაქი, ქვემოგომი, ოლუ, ციპრანი, ფრეჯვარი და როკა.

რადგანაც თბ. გუბ. სასურსათო კომიტეტის და თბილისის უფარადღება მიქცეულია ამ მაზრისაკენ, ამიტომ ცნობებს ამ მაზრის მოსავლისას უფრო დაწვრილებით გაწვდით, თუმცა დაწვრილებით ცნობის მოკრება ცოტა ძნელია, რადგანაც გორის მაზრის შვიდს ორმოცდა რვა სოფლიდგან ხმოლოდ ოცი კაცი იძლევა მოსავლის ცნობას. მაინც ამ ცნობებს უნდა დავემყაროთ.

ყველაზე მოსავლიანი გორის რაიონია. აქ ოთხი კაცის ცნობით სს. ალში, ოსიაურში, ხცისში, წოროში, ქეკანტაოცაში, წალვლში, ვაყაში და ბრეთში მოსავალი კარგია. დღიურზე პური აუღიათ 50—60 ფუთი, ქერი 40—60 ფუთი.

ატენის ხეობაზე მოსავალი ნაკლებია, დღიურზე პური და ქერი მოსულა 12½ ფუთი.

ქარელში ნაკლებია. პური დღიურზე 15 ფ., ქერი—15 ფ.

ხიდისთავში და გორის მიდამოებში მოსავალი კარგია, პური 35 ფუთი, ქერიც 35 ფუთი.

ხელოუბანში და რუხაში დღიურზე პური 16 ფუთი.

სურამში საშუალოზე ნაკლები.

ს. ქურთა, ცხინვალის მხარე. დღიურზე პური—10 ფ., ქერი—15 ფ.

ბორჯომის ხეობიდგან ცნობას მე ვიძლევი. მაისი და თიბათვის ნახევარი ავდრით გავიდა. პური ყვავილობის დროს გაფუჭდა, შარცვალი მშიერი გამოჩუკა და გაოსავალი მცირე დადგა. სიმინდებს კი მკათათვის და მარიამობისთვის გვალვამ მოუღო ბოლო. ფარო არ აუტანია. მოსავალი ასეთია. დღიურზე პური მოვიდა 10 ფუთი, ქერი—15 ფუთი და სიმინდი 10 ფუთი. რადგან აქ ისედაც სახნავი მიწები მცირეა, ჭინახულის მოსავალი ძლიერ ნაკლები დადგა და წლეულდელი სარჩო ბცხოვრებლებს ოთხ ხუთ თვეს მეტს არ ეყოფა. დანარჩენ დროს ნაყიდი ჭინახულით უნდა ირჩინონ თავი. აქ ორმოცდა ცხრა სოფელში ითვლება 1545 კომლი და 11161 სული. ამათ შვიდი თვის განმავლობაში მოუნდებათ არა ნაკლებ 150,000 ფუთისა და საფაქრებელია სად იშოვნიან.

თბილისის გუბერნიის სასურსათო კომიტეტს სულ შეუკრებია ცნობები მოსავლის შესახებ. ცნობებს კორეს-პონდენტები იძლევიან. მოწვდილი სტატისტიკური მახალა ბევრი მცირეა მაინც ასეთი სურათია მოსავლისა მთელ გუბერნიაში. მოსავლის ავ-კარგიანობა ნაშენი ით არიცხება. საუკეთესო მოსავალს ნიშნავს 5, კარგს—4, საშუალოს—3, საშვალოზე ნაკლებს—2 და მდარეს—1.

	ანეული		გაზაფხ.	ნათესი	
მაზრები	პური	ქერი	პური	ქერი	სიმ.
ახალციხე	2,6	3	3,6	3	
ახალქალ.	3,9	3,7	3,6	3,8	4
ბორჩალო	3,2	3,6	3	3,6	
გორი	3	4	3	4	3
დუშეთი	2,3	2,3	2,2	2,8	
სიღნაღი	2	2	2	2	
თბილისი	2	2	2	2	
თელავი	2,5	3	2,3	2,3	3
თიანეთი	2	3	2,7	3	

ამ ცნობებით აშკარადა სჩანს, რომ ალმოსავლეთ საქართველოში წელს ზოგან საშუალო და მეტ წილად საშუალოზე ნაკლები მოსავალი არის. ბ[illegible] ხელით ხოვრებლებს არ ეყო[illegible] მოსავლიანი სოფლები, [illegible] მოსავლიან სოფლებს დაეწყვ[illegible] სარჩენად. სოფლებს გარდა მრავალი დამა-ქალაქებიც ახლო-მახლო სოფლებს შეაცქერიან და იმათი პურით იკვებებიან. თვით თბილისის მცხოვრებთა თითქმის მესამედიც ქართლის სოფლებიდან ირჩენს თავ[illegible], თორემ წარმოუდგენელია იმ პურით რჩენა, რაც ქალაქს მოსდის ჩრდილო კავკასიიდგან.

სოფლებს ჭინახულის ნაკლებობის გარდა საქონელიც ალარა ჰყავთ. მრავალ ადგილას ჭირმა დახოცა. ოთის დასაწყისიდანვე დიდძალი საქონელი გამოიყვანეს ქართლ-კახეთიდან ჯარისათვის, ზოგი რეკვიზიციით, მეტი წილი კი ჩარჩამა სყიდვით. გარდა ამისა, სოფლები ამ ქ[illegible]ად ჭინახულის სიმცირის გამო ქათმსა და ღორსაც სწყვეტენ, რომ პური არ შემოაკლდეთ.

ხალხის დოვლათი ძალიან შემცირდა და ასეთს მდგომარეობაში კიდევ ზედმეტი ხალხის მოყვანა და ქართლ-კახეთის სოფლებში ჯარების დაბანაკება იმ ფიქრით, რომ ადგილობრივმა მცხოვრებლებმა გამოჰკვებონ 300,000 კაცი, ზედმეტ შეუწყობელია.

გიორგი თაქთაქიშვილი.

ბიბლიოგრაფია

ხამშობლის ალწერა. მოკლე სახელმძღვანელო საქართველოს გეოგრაფიისა ს. ციობაქიძისა.

სკოლების ნაციონალიზაციამ ახალი მოთხოვნილება შეჰქმნა ჩვენში: ეს მოთხოვნილებაა ქართული სახელმძღვანელოების შექმნა-შედგენა. უნდა გამოვტყდეთ, ჩვენი მწერლობა მეტის-მეტად ნიუანსიანი შეჰხვდა ამ მოგალეს, გარდა ორიოდე სახელმძღვანელისა ჩვენ არაფერი არ მოგვეპოვებოდა და ეი ამიტომ შეიქმნა ცოტა-ცოტანი მუშაობა სახელმძღვანელოების შესადგენად, რომელთა შედგენაც მეტად საჭიროა და საუსრეფო იყო. ეი ამისთანა აჩქარებულის მუშაობის დროს შესაძლებელია და აუცილებელიც ნებსითი თუ უნებლიეთი შეცდომები, რომელნიც შემდეგ გამოცემებში გასწორდება და შეიტანება. ბედნიერ ჩვენ წინ მდებარე სახელმძღვანელო ასეთი აჩქარებით შედგენილი სახელმძღვანელო არ არის, რომ ყოველივე შეცდომა ეპატიოს ავტორს. წიგნი უკვე მესამე გამოცემად გამოდის და ავტორს, რასაკვირველია, საკმარისი დროც ექნებოდა, რომ ყოველივე სიფაქიზე სახელმძღვანელოსი აეწონ-დაეწონა და მესამე გამოცემაში მაინც არ დაემეორებინა ის, რაც პირველსა და მეორეში შეეპარა.

ჩვენ დაწვრილებით სახელმძღვანელოს განხილვას არ შეეუდგებით, ვიტყვით მხოლოდ, რომ საკმარისია ადამიანმა ცოტად მაინც გადაავლოს თვალი, რომ მაშინვე შეამჩნიოს ორიოდე მეტად შეუფერებელი გარემოება. აიღეთ საინგილო, საშურზაყანოაფხაზეთის აღწერა და დაიკვირდით უპირველეს ყოვლისა იქ დახატულს ტიპებს საქართველოს ამ განაპირა ქვეყნების შვილებისას. სხვისა რა მოგახსენოთ და მე, როგორც კარგად მცოდნეს ორთაეე ქვეყნებისა, თამამად შემიძლიან ვსთქვა, რომ ერთიც და მეორეც ყალბი სურათებია. სურათზედ ინგილოები კი არა ხატია, არამედ ტიპური თათრები, თათრები მუდანლო-ადარბერეანისა. ინგილოები ქართველთა მოდგმისანი არიან, მათი სისხლი და ხორცი და განა შესაძლებელია ასეთი განსხვავება, როგორსაც ადამიანი ჰხედავს სურათზედ გამოსახულებსა და ქართულს ტიპებს შორის? ვისაც კი ერთხელ უნახავს მაინც მუდანლოს თათრები, მაშინვე იტყვის, რომ სურათზედ პირწყალარნილი თათრები არიან და არას დროს ინგილოები. ვერ წარმოგიდგენია, რათ დასჭირდა ავტორს ასეთის ყალბის სურათის მოთავსება სახელმძღვანელოში, მას რომ ცოტათ მაინც თავი შეეტკინა და ჩვენი გაზეთების სურათებიანი დამატებანი გადაეთვალიერებინა, ჩვენ მიერ მოთავსებულ სურათებს ინგილოთა ტიპებისას დაჰკვირვებია, იქიდგან ისარგებლებდა. მაგრამ ამასაც თავი დავანებოთ, ქართულს საზოგადოებაში ყველგან ნახავთ ბ-ნ როსტომაშვილისაგან გამოცემულს ქართველთა ტომის ალბომს, რომელშიაც რამდენიმე სურათია მოთავსებული იმავე ინგილოთა, რომელნიც ტიპიურად უნდა ჩაითვალოს. ეი აქიდგან მაინც შეეძლო სურათით სარგებლობა.

ასეთივეა სამურზაყანოელთა სურათებიც, რომელნიც ვისაც გინდა გამოგასვლეიან გარდა სამურზაყანოელებისა. კარგა ხანია ვსცხოვრობ სამურზაყანოში, დამიფლია იგი თავიდან ბოლომდის, ვყოფილვარ ყველა სოფელსა და საზოგ დოებაში, მაგრამ არასად ასეთი ტიპები არ მინახავს. ეკითხე ადგილობრივ ინტელიგენციას ეს სურათები ისტორიული ხომ არ არი, ამიხსენით, განმიმარტეთ შეთქი, მაგრამ ყველა ერთსა და იგივე პასუხს იძლეოდა, აქ დახატულები სამურზაყანოელნი არ არიან და ავტორს, ალბად, შეცდომით მოუთავსებია ეგ სურათი სამურზაყანოელების ზედწარწერითაო. მაგრამ რა საჭიროა ამდენი მტკიცება, ვინც ერთხელ გაგვლით მაინც ყოფილა სამურზაყანოში და დაჰხედავს ამ სურათში დახატულთ საშინელის სიგრძის ფაფახებით, მაშინვე ეტყვით, რომ სამურზაყანოში ამგვარი არაფერი გვინახავსო. მაგრამ ბევრი მტკიცება რა საჭიროა, თვით პირისახე დახატულებისა სამურზაყანოელებს სრულიად არ მოგაგონებთ და განა ყველა ეს საკმარისი არ არი, რომ სურათი სრულიად ყალბად ჩავთვალოთ და ამგვარს სახელმძღვანელოში მისი მოთავსება, როგორც ყალბისა, მეტის-მეტ შეცდომათ ჩავ[illegible]ოთ?

ასეთია გამოგვგზავნილი შეუდეგულებითა ეს სახელმძღვანელო, მაგრამ ჩაუკვირდეთ თვით ტექსტს წიგნისას, რომელიც შედგენა მთავარს ძალუნდა წიგნისა და გამოვიხილოთ იგი ოთხ ოთ.

უმთავრესი ყურადღება მკითხველებმა უნდა მიგაქციოთ ამ წიგნში ადწერას საქართველოს განაპირა ქვეყნებისას, რადგანაც ყველაზე ძალიან ეს ადგილი ნაკლებად ბოიკოტლებს წიგნში. ჩვენში, სახოგადოდ, ძალიან ნაკლებად ვიცნობთ საქართველოს განაპირა ქვეყნებს: აჭარას, საინგილოს, სამურზაყანო-აფხაზეთს, ესენი ნაკლებ ამჩნევია წიგნს, იმ დროს, როცა დაწვრილებით მოგვიყვება ავტორი იმერეთისა და ქართლ-კახეთის ადწერას, საქართველოს განაპირა ქვეყნებს თითოოროლა სიტყვით იხსენიებს ხოლოდ და ამ სიტყვაშიც მოკლედ და ხმაღლად ამ არის გადმოცემული და ბუნიად ყალბადაც ამ ჩვენ თვის უცნობ ქვეყნების ავლა დიდება. ეი, მაგალითად, საინგილოს შესახებ ამ არის ხაზგასმით ნაჩვენები, რომ საინგილო მბრანჯისა და თბილის უხვი მოსავლის ქვეყანაა, ამ არის ნათქვამი, თუმცა ღვინის მოსავალი კარგი იცის, მაგრამ ლითობა არაფრ თუ გაერცელებული ამ არის, პირიქით, დიდ სამარცხვინო თვისებათ ითვლება. გარდა ამისა, ამ არის ნათქვამი, რომ საინგილოში ამ იციან სრულიად ლანძღვა-გინება და ავად ხსენება ადამიანისა. უნდა იყვეს ალნიშნული, რომ ინგილო მეტის-მეტად მშრომელი ადამიანია და ამ მხრივ ვერავინ ვერ შეეჯიბრება მთელს საქართველოში. ამ ამის ალნიშნული, რომ საინგილოში ჰავა ორ-გვარია, რადგანაც მთელი საინგილო ორ ნაწილისაგან შესდგება, მთიანისა და ალბლობისაგან და ამ უკანასკნელში იმდენად დამცდელი და მავნე ჰავა არის, რომ ხალხი ვარდება და შენდება რომ მრავალი სოფლები განახვერდა და გაბარტახდა. ერთი სიტყვით არ არის ნათქვამი, რომ საინგილოში, ქართველების გვერდით ლეკები და თათრები მოსახლეობენ და ისინი შვიდგენენ მცხოვრებთა დიდ უმრავლესობას. ყველა ეს ცნობები, ჩვენის აზრით, მეტად საეჭვონი არიან, რომ მოსწავლემ სრული წარმოდგენა იქონიოს საშშობლო ქვეყანაზე, თითოეულ ისეთი საზოგადო ფრაზებით გამასპინძლება, როგორც ავტორს მოუთავსებია სახელმძღვანელოში, ვერაფერს შეაძენს ჩვენს ახალგაზდებს.

ცნობები სამურზაყანოს შესახებ, ხომ სულ შეცდომებით არის სავსე. „ცხვრის ფარა ზაფხულობით ბარათ ვერ სძლებს და ამიტომ მთაში ერეკებიანო“, ამბობს ავტორი. ღმერთო დაგვიფარე, სადა ნახა ავტორმა სამურზაყანოში ცხვრის ფარა? მეცხვარეობა სამურზაყანოში, ბატონო ავტორო, სრულებით არ არსებობს და არც შეიძლება იარსებოს, რადგანაც ზაფხულს რომ თავი დავანებოთ, ზამთარშიაც მისი ბარათ გაძლება შეუძლებელი არის, რადგანაც ზამთრობით ბარათ ბალახს ერთგვარი ობი მოეკიდება ხოლმე დი ამგვარს ბალახით გამონაკვებ ცხვარს ერთგვარი ავადმყოფობა უჩნდება ნაწლევებისა და სრულიად მუსრს ავლებს ცხვარს. მეცხვარეობა კი არა, მეჯოგეობა არის გავრცელებული სამურზაყანოში. ე. ი. მსხვილფეხი საქონლის გავრცელება და ეი ეს სხვილფეხი საქონელი მიერეკებათ ხოლმე ზ ფხულობით მთაში და არა ცხვრის ფარები.

სამურზაყანოში სწავლა-განათლება გავრცელებული არ არის, გაეძახის შემდეგ ავტორი. დიახ, ბატონებო, ისე არ არის სწ ვლა-განათლება გავრცელებული, როგორც გურია-იმერეთში, მაგრამ საკმარისი რიცხვი სკოლებისა კი არის მაინც. მთელს სამურზაყანოში, რომელიც ერთს საბოქაულოს წარმოადგენს, 51 სკოლა გახლავთ. მართალია, ეს სკოლები აქამდის გადაგვარების გზაზე აყენებდა მთელს სამურზაყანოს, მაგრამ ეხლა ხომ ეს დრო გავიდა ღვთის წყალობით და სკოლებიც საჭირო სარგებლობას მოუტანს სამურზაყანოს. ავტორს სამურზაყანოს შესახებ კი არ უნდა ეთქვა სწავლა-განათლება სრულიად არ არის გავრცელებულია, არამედ საინგილოს შესახებ, სადაც მართლა რომ ძალზედ ნაკლები არის სასწავლებლები. თუ სამურზაყანოში, რომელიც ერთს საბოქაულოს წარმოადგენს, 51 სკოლა არის, მთელს საინგილოში (ბაქთალის ოლქში) სულ 12 პირველდაწყებითი სასწავლებელია. ეი, სწორედ საინგილოზედ უნდა ეთქვა ავტორს სწ ვლა-განათლება სრულებით გავრცელებული არ არისო და ამისი სრული უფლება ჰქონდა.

„მათი ენაო, განაგრძობს შემდეგ ავტორი, ე. ი. სამურზაყანოელებისაო, შერეული მგგრულ-აფხაზურიაო. არა, ბატონო ავტორო, ესეც შეცდომაა, მთელი სამურზაყანო წმინდა მგგრულ ენაზედ ლაპარაკობს, თვითონ ერთის ბედიის სახოგადოებისა.

სამურზაყანოში საყურადღებო ოჩემჩირე და კოდორია. კოდორი ბ. ავტორო მდინარის სახელია და არა ადგილისა. ეი, ამდენი ყალბი ცნობებია მოთავსებული სამურზაყანოს ამ თითის ტოლა ალწერაში, რაც ავტორისთვის მიუტევებელად უნდა ჩაითვალოს. და ეი, იმ დროს, როდესაც ავტორი ამდენს ყალბს ცნობებს აძლევს ჩვენს მოზარდ თაობას, სრულიად არას ამბობს, რომ სამურზაყანოში უმთავრეს დარგს მეურნეობისას სიმინდის მოყვანა, მეთამბაქობა და მეღორეობა წარმოადგენს. ეს უკანასკნელი დარგი მაინც მეურნეობისა იმდენად არის გავრცელებული, რომ სამურზაყანოში, რომ ყოველწლივ ზღვით აქედან რუსეთისაკენ მილიონ ფუთზე მეტი დაკლული ღორი გაიქვეთ სამურზაყანოდან.

ბევრი ასეთი უცნაური ცნობებია მოთავსებული წიგნის სხვა განყოფილებებში. ქ ზიყში ბამბას ბლომადა სთესავენო, ამბობს ქიზიყის ალწერაში ავტორი. არ ვიცი, ბატონმა ავტორმა სად ნახა ბამბის დიდი ნათესები ქიზიყში. ბამბისა კი რა მოგახსენოთ ბ. ავტორო, მაგრამ ქიზიყში დიდძალ მეთამბაქეობას ეწეოდნენ და ეწევიან დღესაც და იგი მეღვინეობასთან ერთად მთავარს დარგს შეადგენს ქიზიყის მეურნეობისას და თქვენ კი ამის შესახებ კრინტსაც არა სძრავთ. კრინტს არა სძრავთ იმის შესახებ, რომ ამგვარივე მეთამბაქოეობა გავრცელებულია მთელს აფხაზეთში და იგი ერთს უმთავრეს დარგს მეურნეობისას წარმოადგენს დღეს აფხაზეთში.

კიდევ ბევრს ასეთს უცნაურს ამბავს შეხვდებით ამ სახელმძღვანელოში, მაგრამ ყველა მას ჩვენ არ გამოუდგებით. ჩვენი სურვილი იყო მხოლოდ საქართველოს განაპირა ადგილების შესახებ მიგვეცა შენიშვნები, რომელთაც ჩვენ უფრო ვიცნობთ და შესწავლილი გვაქვს. დანარჩენების შესახებ შენიშვნები, სხვისთვის უფრო ჩვენზე უკეთ მცოდნეთათვის მიგვინდვია. ეხლა მხოლოდ ამას ვიტყვით, რომ სასურველია და სავალდებულოც, რომ ასეთი სახელმძღვანელოები უფრო მეტის სიფრთხილით იწერებოდეს და ნებსითი თუ უნებლით შეცდომები ან სულ არ იყვნენ ან მეტად ნაკლები ადგილი ჰქონდეთ დათმობილი.

ზ. ედლი.

კორესპონდენცია

კახეთიდან

ქ. თელავი. თუმცა კიბისანი, რაც აქ შიმშილობა დაიწყო, მაგრამ ხალხი საიმისოდ ვერა ჰგრძნობდა მის საშინელებას, რადგანაც, თუ ბეგარი არა, სულზე ნახევარ გირვანქა ქერის პური ეძლეოდათ და მით იბრუნემდნენ სულს, მაგრამ დადგა პირველი ქრისტეშობისთვე და ამ დღიდან ეს ნახევარი გირვანქაც მოესპოთ, ასე რომ ერთი კვირის განმავლობაში, ერთ დღეს რომ გშოვათ, ორ დღეს მშიერები ეჩებოდნენ, ამ ერთ დღესაც რას აცხობდნენ?! სახელი პური იყო და ნამდვილათ კი რადაც ბზარეული ტალახი, ბევრმა სახლის პერში ჩამოჰკიდა ეს პური, რომ რამდენიმე წლის შემდეგ ჩვენინ ახალთაობას, თუ როგორი პურით იკვებებოდნენ ამ სამშობლოში. ერთი სიტყვით, დიდი მდელვარება იწყებოდა ხალხში, ჯერ შიშშილით, შემდეგ ამ ბზე-ტალახის პურის დანახვით, მერე ვის აბრალებდა ხალხი ყველა ამას? სასურსათო კომიტეტს, ყველა იმათ ჭლანძღავდა, ყველა იმათ ეწუქრებოდა და, რომ იტყვიან, ნავთს წუწუმა მიაგდესო, ამ კომიტეტსაც ისე მოუვიდა სწორედ, ამ დროს გამოუცხადეს ხალხს და მეპურეებს: „ეხლა თქვენ იყიდეთ საცა გინდათ, ჩვენ ალარ შეგვიძლიანო“, ამაზე უფრო ალელდნენ, როგორ? როცა კოდი სამ თუნაბა ფასობდა, მაშინ არ გაუშვეს სოფლები, რომ პური ეყიდნათ და ეხლა როცა ხუთმეტ თუნეს აფასებენ როგორ უნდა ვ ყიდოთო. ამ სიტყვებით უფრო აქეზებდენ ერთი-მეორეს, აშკარად ეჩაეოდა კარგა ათას ჩაიდენდა გამწარებული ხალხი, თუ დროზე არ ძიეკცია ყურადღება ქალაქის თვითმართველობას და ალბასურ-ულად კომიტეტს, რომელთაც გაათოეს საწოლიფო კრება ამ თვის საბჭოში, ყველა პარტიებს თანდასწრებით დაბეჭდეთვს უკიდურეა ზომებს, რათა ამ საშუალებით მაინც დაათმინიეთ სოფლის მცხოვრებთ ბედაღტი სურსათი დამშეულ ქალაქისთვის.

მახალის სასურსათო საქმის გამგედ ამოიჩიეს დ. ქადაგიძე. ჩვენც დიდი იმედი გვაქვს მისი, რომ დ დ ყურადღებას მიაქცევს ხალხის აუტანელ მდგომარეობას და სა წრფელ ზომებს მ. ჰპარეაეს დამშეულთა საშველად.

მგზავრი.

ტრაპიზონიდან

ენკენისთვიდან ტრაპიზონში შავი ჭირის ნიშნები გაჩნდა. მცხოვრებთ შიშის ზარი დაეცათ, ყოველი ლონის-ძიებას მიმართეს ამ უბედურობის ასაცდენად. ამ ე-მად „თეორ ვილაში“ (ტრაპიზონიდან 5—6 ვერს.) 98 კაცია ავად შავი ჭირით.

ქალაქის თვითმართველობის მიერ ყოველივე ლონისძიებაა მიღებული, მ გრამ ადგილობრივი ჯარის კაცები არას დაგიდევენ. და კარანტინი მათთვის სულაც არ არსებობს. ვერავითარმა დარიგებამ, ვერც შეშინებამ ვერ იმოქმედა მათზე და ახლა ბათუმსაც ეწვევა საზარი სახით. ქრისტეშობისთვის 2-ში პროფესორმა მიროკოგორეოვმა საუბარი გამართა და შეეხო შავ ჭირს ტრაპიზონში, საიდანაც სულ ახლა მოვიდა. მან სთქვა: რომ შავი ჭირი ინტენსიურად არაა ჯერ გავრცელებული და რომ ახლა სულ ადვილად გადიტანს ავადმყოფი, მაგრამ მალე იქნება მეორე სტადიის განვითარებაც, როცა მას წინ ადარა დაუდგებაო და მოსპობს, რაც დახვდებაო. ახლა ბათომში მოსულა საოლქო ექიმთა ინსპექტორი ვეისი, რომელიც იგზავნება ტრაპიზონში შავ ჭ რთან საბრძოლველად.

ნ. ჯ—ლი.

აპაპის ანდერძის გამო

(წერილი რედაქციის მიმართ)

ჩვენმა დიდებულმა მგოსანმა აკაკი წერეთელმა მე ამირჩია ნების აღმასრულებლად და ანდერძიც მე ჩამაბარა. ჩემთან ერთად ბრძანდებოდნენ არჩეულნი: თ-დი გ. ნ. დიასამიძე, ექიმი ი. ს. ელიავაშვილი, ი. ს. ფანცხავა და ს. ლ. მახტაძე.

განსვენებული მგოსნის გარდაცვალების შემდეგ ყველა ნების აღმასრულებლებმა დაადგინეს: მგოსნის დანატოვარი სახლი და ქონება მე ჩამბარებინა დროებით მოსაელელად. ყოველი მიმდინარე ხარჯები მოგვცემაო, აღმითქვეს. მოიხსენიეს ამ დადგენილებაში ისიც, რომ ერთი თვის განმავლობაში განსვენებულიდან ნანდერძევი ქონება მემკვიდრეებს უნდა მიეღოთ ჩემგან და მე უნდა გავენთავისუფლებინეთ. განსვენებული მგოსანი რაც გარდაიცვალა სამი წელიწადი სრულდება. და ამ ხნის განმავლობაში არავითარ ყურადღებას არსაიდან არ მაქცევენ. თუმცა არა ერთხელ და ორჯერ მივმართე ეხოვნით როგორც პირადათ ისე წერილობით მემკვიდრეებს: ქ. შ. წ. კ. გ. საზოგადოებას და ქართულ ისტორიულ და ეთნოგრაფიულ თბილისის საზოგ დოებას და გადაწყვეტილი პასუხი მათგან ვერ მივიღე. აგრეთვე ვერ ჯერ მივმართე ეხოვნით ჩემს ამხანაგებს, ზემოხსენებულ ნების აღმასრულებლებს და ვთხოვდი, ერჩინათ ჩემთვის, როგორ მოვქცეულიყავი. ადიდი და ხანგრძლივი მოთმინების შემდეგ იძულებული ვხდები, თქვენის გაზეთის საშუალებით მივმართო თხოვნით, ქ. შ. წ. კ. გ. საზოგადოებას, ქართულ საისტორიო და საეთნოგრაფიო თბილისის საზოგადოებას, ყველა ზემოხსენებულ ნების აღმასრულებლებს, მობრძანდნენ გამსვენებული მგოსნის დანატოვარ სახლში, რომელიც შეადგენს ქართველი ერის საკუთრებას და ჩემის ღრმა რწმენით და შეხედულებით დიდ ძვირფას განძს. თუ ამ ინდი ხელს ვერ შეუწყობს სოფელში მობრძანებას, მაშინ ან ქუთაისში და ან თბილისში ინებონ ყველამ ერთს აღნიშნულ დღეს მობრძანება, სადაც მეც ვიახლები და ყოველივეს დაწვრილებით მოვახსენებ, როგორც ჩემს გრეემოებას, ისე განსვენებული მგოსნის დანატოვარი ქონების მდგომ რეობას. ამ კრებაზეეე ერთხელ და სამუდამოდ უნდა გადასწყდეს, თუ როგორ ინებებენ მემკვიდრეები: მიიღებენ თუ არა მემკვიდრეობას, და თუ არ ინებებენ მიღებას, მაშინ როგორ მოვიქცე?

აგრეთვე ვსთხოვ ყველა პარტიებს თითო წარმომადგენელი დასწრონ ამ კითხვის გადაწყვეტის დროს, რადგან ეს კითხვა მთელი ქართველი ერის და საზოგადოების ინტერესს შეადგენს.

უმორჩილესად ვსთხოვ ბ. ექვთიმე სვიმონიძეს თავაზიანულს, როგორც პირდაპირ მემკვიდრეს, ამ კრების მოწვევის დრო და ადგილის დანიშვნა თავათ მიიღოს და რაც შეიძლება საჩქაროდ, რადგან გარემოება ამას მოითხოვს. დრო და ადგილი სადაც ეს კრება იქნება დანიშნული, რამოდენიმე დღის წინათ მაცნობონ მე.

განსვენებული მგოსნის აკაკი წერეთლის ნების აღმასრულებელი

კოტე აბდუშელიშვილი.

რედაქტორი ბარნოლდ მეუბაელი.

კალენდარი

ხუთშაბათი, ქრისტეშობისთვის 14

მე 30 დღე	ქრ. შობის მარხვისა.
ქართულ.	წმ. მოწ. თვირსო, ლევკი, ფილიმონ, ანტონ, არიან და კალინიკესი.
ებრაულ.	სხოლასტიკესი.
სომეხ.	ვსტატესი და ოგსენტისა.
მაჰმად.	პიანჯ შაბე 12 რ. რებიულეველ 1336 წ. ჰიჯრისა.
ებრაულ.	ნისანი 13 რ. ტებეთი 5678 წ. ქვეყნ. შექ.

ამიერ-კავკასიის რკ. გზის

ბატარეიანლების მიმოსვლა

(დრო ნაჩვენებია თფილისის)

თბილისიდან გადის:

ბათუმისკენ	საფ. № 5,	11,32 დილ.
	სამგზ. № 9,	11.28 დილ.
ხაშურ-ბორჯომის.	№ 19,	3.17 დღ.
„ „	№ 17,	8.19 დილ.
ბაქოსაკენ	ჩქარ. № 6,	9.51 დილ.
„	საფ. № 4,	8.46 საღ.
საქართველოს	სამგზ. № 4.8,	12.15 საღ.
„	№ 61. 8,18	დილით (მხოლოდ კვირა-უქმით ქსანკამდე).
„	№ 63.4, 48	ნაშუადღევზე მცხეთამდე.

თბილისში მოდის:

ბათუმიდან	სამგზ. № 10,	8.38 დილ.
„	საფ. № 6,	7,41 საღ.
ხაშ.-ბორჯ.	სამგზ. № 20,	7.57 დილ.
„	სამგზ. № 18,	9.50 საღ.
ბაქოდან	საფ. № 8,	10 26 დილ.
„	ჩქარ. № 5,	10 20 საღ.
ყარს-ჯულფ.	საფ. № 3***,	7. 58 დილ.

ქახეთის რკინის გზა

თბილისიდან გადის:

სამგზ. № 4, 8.58 დილ.

თბილისში მოდის:

საღამოთი 6.24 წუთ.

ალბომი ქართველი კაცისა

ქართველთათვის, ეკლესიათათვის, სოფლებისთვის, ბაზრებისთვის, ფაბრიკებისა და გასახელოებისა

შედგენილი მ. გაჩეჩილაძის მიერ

ალბომი ქართველი ეროვნული ტანსაცმელი

მსურველთა შეუძლიანთ ბინებთან ზედ ეკონტროლ. ბარ. ბარ.ითი: Тифлисъ, Г. Гачечиладзе.

Типографія Сорапань М.

ალბომი ქართველ ეროვნული ტანსაცმელ

ალბომ ქართველ ეროვნ. ტანსაცმ.

ალბომ ქართ. ეროვ. ტანსაცმ.

ალბ. ქართ. ეროვ. ტანსაცმ.

ალ. ქ. ეროვ. ტ.

ალ. ქ. ეროვ. ტ.

**ალ. ქ. ეროვ. ტ